

HAMARY DÁNIEL

Tatán született 1826. március 25-én Édesapja *Hamar Dániel* kalaposmester édesanyja *Pathkó Lídia*.

- **Tanulmányai**

A református gyülekezet 1786-ban visszakapott telek felén levő kő épületben a fiúk külön tantermébe járt elemi népiskolába. Utána a tatai piarista gimnáziumban az 1830-as években elvégezte a négy osztályt. Tanulmányit Pápán a református kollégiumban fejezte be, ahol bölcsészetet és jogot hallgatott. Nevét ebben az időben változtatta *Hamary*-ra. Huszonegy éves korában, 1847-ben iratkozott be a pesti egyetem orvosi fakultására.

- **Az 1848-49-es forradalom és szabadságharcban**

Pesten mint orvosnövendék Vasvári Pál barátja. A „*Pilvax*” kávéházban 1848. március 15-én részese a forradalom előkészítésének. A pesti események után hazajött Tatára és itthon társaival – Torda György, Takácsi Miklós és Ferenc -- népgyűléseket szervezett és Jellasich horvát bán ellen megalakították Tatán is a nemzetőrséget. A tatai nemzetőrök „jó kedvvel dalolva” mentek a pandorfi táborba, ahol a katonasággal öt napig együtt táboroztak, majd 1848. október 30-án részt vettek a schwechati (Alsó-Ausztria) ütközetben. A honvédsereg Windischgratz herceg túlerőben levő hadaitól vereséget szenvedtek. A tatai nemzetőrök szervezeten vonultak vissza Pozsonyba, Komáromba, ahonnan hazajöttek.

1849-ben, a dicsőséges tavaszi hadjárat során Komáromot és környékét elfoglalták a honvéd csapatok. Az osztrák csapatok elvonulása után Tatában Hamary Dániel tataiakból megszervezte a 99. gyalog honvéd zászlóaljat és ő is beállt a honvédséghez Komáromban. 1849. szeptember 27-én a komáromi vár is kapitulált. A vár feladásának egyik feltétele volt, hogy az ott szolgált összes katona közkegyelemben részesült. Hamary Dániel tüzér hadnagy hazajött Tatára és folytatta megszakított egyetemi tanulmányait.

- **Munkássága**

Egyetemi tanulmányait befejezte és 1854-ben a pesti egyetemen orvos-sebész doktorrá avatták. Tatára jött és a Tópart utcai házban tizenhét évig mint magánorvos tevékenykedett. 1859. június 24-én kötött házasságot Ruysz Ferenc Krisztina nevű lányával. A tanúk Rodiczky Ede tornatanár és Bnyács Mátyás ügyvéd, Hamary Dániel szabadságharcos társai. A házaspárnak három gyereke – Béla, Jenő és Kornél – született. 1861-ben Hamaryt kinevezték a Tóvároson működő, ispotálynak mondható kórház vezetőjévé. Hamary a következőképpen

írta le az általa vezetett kórházat a Gyógyászati hetilapban: „A kórháznak egy nagyobb és egy kisebb szobájában 18 -20 ágy helyezhető el. Hozzá tartozik egy lakhely, konyhával az ápolónő és a kórház részére, valamint egy kis halottas kamra.” Az előzőben említett orvosi szaklapban – ahol rendszeresen jelentek meg tanulmányai – „Kórházi tapasztalatok Tatából” címmel közölt ismertetést.

Ferenc József magyar király 1868 decemberében szentesítette a magyar honvédségről szóló törvényt. Hamary Dánielt kérésére honvéd orvosként állományba vették. Szolgált Sopronban, Székesfehérvárott, és 1885-től Budapesten főtörzs-orvosi rangban. 1889-ben Ferenc József a „kisigmándi” előnevet adományozta Hamarynak. Nem nemességet jelentett, ugyanis ősei nemeseek voltak, de ők a kevésbé jó hangzású „Hamar” nevet használták. Budapesten hunyt el 1892-ben.

- **Publikációk**

Tüskés dalok (Győr, 1863. Borongó álnéven.),

Apró életképek (Székesfehérvár, 1879.),

Soprontól Mahádiáig és vissza. Útirajzok. (Budapest 873 és 1883),

Komáromi napok 1849-ben, Klapka György honvédtábornok alatt. (Pest, 1869).

Számos verse, cikke, tárcája jelent meg a Tata-Tóvárosi Híradóban és a Pesti Naplóban (pl. Tatai levelek, Tárcacikkek és levelek Tatáról.)

Széleskörű irodalmi tevékenységet fejtett ki, a Kisfaludy Társaság egyik alapító tagja volt. Szülővárosában kezdeményezője az 1869-ben alapított „Tatai Caszinó Egylet”-nek.

- **Emlékezete**

Hamvait Tata város Budapestről a rokonok hozzájárulásával 1964-ben hazahozatta Tatára és az Almási úti temetőben van a sírja. **Fénykép!**

Szülőházát, a Tópart utca 6. számú házat Tata Város Tanácsa emléktáblával jelölte meg. **Fénykép!**

„E házban lakott és alkotott városunk szülötte

dr. kisigmándi Hamary Dániel.

Az 1848-as ifjúság kiemelkedő egyénisége, a magyar

Szabadságharc lelkes híve és harcosa. Mint orvos és

Író a haladásért, városunk felvirágoztatásáért küzdött.

Megbecsülésünk jeléül: Tata, 1964. augusztus hó 9-én.

Tata Város Tanácsa

Hamary Dánielről 1976-ban utcát neveztek el.

- **Források**

Körmendi Géza: Százhatvanöt éve született Hamary Dániel, az 1848 – 1849-es forradalom és szabadságharc katonája. In. Körmendi Géza: Történetek Tatáról Argumentum Budapest 2006. 279 – 281. 1.

Körmendi Géza: Irodalmi élet Tatán és környékén (1849 – 1919). In. Körmendi Géza: Történetek Tatáról. Argumentum Budapest 2006. 291 – 296. 1.

Patonay József: Hamary Dániel. In. A tatai állami gimnázium évkönyve az 1948-49. tanévről (Szerk. Antal Gergely) Tata 1949. 1 –3. 1.

Rohrbacher Miklós: Tata története. Tata. 1888. 138 és 163. 1.

Szállási Árpád: Tata orvos fia: Hamary Dániel. (1826-1892). In. Tata Baráti Körének Tájékoztatója XI. Tata, 1989. 44 – 52. 1.